

КАЧЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ВСЯКО ДЕТЕ

За четвърта поредна година се състоя конференция на тема „Качествено образование за всяко дете“, посветена на българското образование и иницирана от фондация „Заедно в час“, с подкрепата на Европейската комисия, Световната банка в България и списание *Forbes*. Акцентът бе поставен върху ключовите държавни политики и училищни практики, които ще осигурят равен старт в живота на българските ученици.

В рамките на два дена се обсъждаха различни аспекти относно подобряването на качеството и разширяването на достъпа до образование в страната. Основните теми на конференцията бяха усъвършенстването на когнитивните и социално-емоционалните умения на младите българи, политиките и реформите, които биха подобрили образователните резултати, различните възможности за осъществяване на споделена визия за промяна на българското образование, насърчаването на новаторско мислене в системата и практиките относно подкрепата на учениците от уязвимите общности и различните националности. Освен международни и български образователни експерти, лидери в правителствения, гражданския и бизнес сектора, учители, студенти и училищни директори събитието беше отворено за всеки, който можеше да се включи в работилниците и различните панели.

Конференцията беше открита от Евгения Пеева („Заедно в час“), Кристиан Аедо (Световна банка) и Веселин Димитров (*Forbes*, България). Лектори на различните панели бяха Тибор Наврачич – еврокомисар по образование и култура, Виктория Левин („Социална закрила и труд“, Световна банка), Михал Ситек – директор на изследвания към Института на научноизследователска дейност в Полша, Ваня Кастрева, заместник-министър на образованието и културата, Рафаел Паренте, бивш заместник-секретар по образование в Рио де Жанейро и настоящ директор на LABi, лаборатория за образователни иновации. Освен тях присъстваха Анабел Бейтс, директор на Академия „Арк Елвин“, Шандор Каракосони, специалист по социална защита към Световната банка, и Наталия Митева („Америка за България“).

Специално внимание беше отделено на дискусиата за българското образование с участието на Тибор Наврачич, който подкрепя мултисекторното неформално обединение „Образование България 2030“. „Това е неформално обе-

динение на обществено отговорни личности и организации, които работят за по-качествено образование в България до 2030 г. – сподели Ева Паунова, член на Европейския парламент. – Нашите цели са учениците ни да имат по-високи постижения, да намалим разликите, произлизащи от социално-икономическата среда, също така да изградим необходимите умения, знания и нагласи за XXI и XXII в. в нашите деца“ – допълни тя. Организацията залага на споделянето и популяризирането на добри практики, които биха подобрили значително качеството на българското образование.

В своето обръщение по време на конференцията Тибор Наврачич отбелязва, че „инвестициите в образованието днес са инвестиции в нашето бъдеще“. Във връзка с това реформите, предвидени за училищното образование у нас, бяха подкрепени в лицето на Мария Хесус Хонде, представител на УНИЦЕФ в България.

Ивайло Калфин, заместник министър-председател по демографската и социалната политика, акцентира върху проблема за децата от неелитните училища, чиято мотивация за учене трябва да бъде стимулирана, освен това разгледа и въпроса за облекчаване на процедурите по признаване на дипломите от чуждестранни университети. „Трудовият пазар е мобилен. Нормално е и образователната система да бъде такава“, допълни той.

Ираван Хира, лицето, представляващо бизнеса у нас на конференцията, сподели: „Това, което ние наблюдаваме в бизнеса, е, че живеем в свят, в който сътрудничеството е ключово. Точно заради това една такава кауза трябва да се прави под формата на сътрудничество“. Той посочи четири успешни стъпки, които прилага в бизнеса, но ги вижда приложими и в образованието – персонализация на информацията, сътрудничеството, незабавната обратна връзка и практическите умения. „Ние говорим за промяна в културата и едно сътрудничество именно в тази посока“, допълни Хира. Виктория Левин (Световна банка) представи изводите от проучването си, които са свързани с когнитивните и емоционалните умения на младите българи. Те са констатирани с помощта на националното представително панелно проучване за България – Bulgarian Longitudinal Inclusive Society Survey (BLISS) от 2013 г., в което са включени хора на възраст от 18- до 65-годишна възраст. За съжаление, според него, 23 на сто от българските работодатели имат проблеми с липсата на т.нар. „меки умения“ в кадрите на пазара у нас. Капацитетът за познавателни умения намалява с възрастта и всички работници между 50 и 65 години се справят по-трудно в сравнение с по-младите си колеги. Изключение прави умението за четене. Мъжете и же-

ните в България имат сходни познавателни умения, като разликата е, че жените показват по-добри резултати при четенето на таблици и графики. Дамите са с по-добри резултати и по отношение на социално-емоционалните умения, подчерта Левин. За заетостта при жените от значение е образованието, докато при мъжете – уменията. Данните показват, че за нежния пол е важно човек да бъде осъзнат на работното си място, а за мъжете – приспособяването и адаптацията към различните условия на работа.

Научно доказано е, че много от социално-емоционалните и когнитивните умения се формират в най-ранна детска възраст (от 0 до 5 години). Затова, според лекторката, е важно да се инвестира в тях още от най-ранна детска възраст. Политики за насърчаването на ученето през целия живот ще допринесат за икономическия растеж на България, констатира проучването. Разширяването на достъпа до предучилищни програми адаптира учебната такава, както и методите на преподаване спрямо нуждите и особеностите на хората в неравностойно положение. От съществена важност е да се интегрират доказани международни практики и примери на програми за социално-емоционални умения в образователната система, по думите на Левин.

На конференцията бяха представени успешни практики от Полша, Великобритания и Бразилия, довели до промени в образователната система в конкретните страни. Михал Ситек презентира образователната реформа в Полша, наложена през 90-те години на миналия век, която се фокусира върху укрепването на универсалното общо образование. То се удължава от 8 на 9 години и създава нов профилиран вид средно училище. Повишаването на качеството на продължителната подготовка води до по-голям брой ученици, които се стремят да получат профилирана гимназиална подготовка и да продължат образованието си в университет. Реформата въвежда и система за външно оценяване в края на основното, прогимназиалното и средното образование. Разликата между първите две се използва за изчисляване на „Образователната добавена стойност“ (EWD) на всяка прогимназия, като се взима предвид и социално-икономическото положение, както и външни фактори. След децентрализирането на управлението на училищата местната власт става основен потребител на EWD.

Един от ключовите елементи на полската реформа е промяната в учебните планове. По данни на Световната банка през 2000 г. само 1% от учениците имат достъп до повече от 4 часа обучение по полски език на седмица, докато през 2006 г. тази пропорция вече е 76%. Статистически анализ на Световната банката показва, че увеличаването на часовете за езикова подготовка е факторът, който

обяснява подобряването на резултатите по четене (близо половината – 48,8%) на оценяването PISA в периода 2000–2006 г. Реформата дава възможност на религиозни общности, асоциации и социални общности да създават училища. Освен това прави държавната учебна програма по-обща и позволява учебните заведения да изготвят собствена програма, адаптирана към потребностите и възможностите на учениците.

Анабел Бейтс, директор на академията „Арк Елвин“ (Лондон, Великобритания), представи добрите образователни практики на своето училище, където 92% от децата са от малцинствен произход, чиито майчини езици са над 50. Заедно с колегите си тя създава план за подобряване на учебната 2014–2015 г., като в неговата основа е визията, че това е училище, в което се приветства разнообразието и има постоянен фокус върху високите постижения на учениците.

В Академия „Арк Елвин“ вярват, че всяко дете може да успее, независимо от началната точка. Също така се прокламират и четири основни ценности: майчинство, почтеност, общност и смелост. Принципите, по които се ръководят в образователното заведение, са отличното преподаване, поддържането на високи очаквания към всяко дете, познаването на индивидуалните му особености, културата на поведение, засиленият фокус върху основополагащите предмети (английски език и математика) и осигуряването на повече време за учене. Въведени са позитивни стимули под формата на награди за повишаване на резултатите, като са създадени инструменти за тяхното отчитане. Освен това се подписва договор между учениците, родителите и училището с ясно описани задължения и права. Всеки учител планира уроците си по предварително зададена рамка в четири части, а взаимните посещения и наблюдения на уроците стимулират високото ниво на преподаване. Специално внимание се отделя и на подобряването на постиженията на учениците чрез анализ на данни и планиране въз основа на резултатите с цел академичен напредък на всяко дете.

Рафаел Паренте представи ключовия фактор за преодоляването на проблема с неграмотността и ниските академични резултати на учениците в Рио де Жанейро, а именно – свободния достъп до знания извън училището. Създават се серия иновации като *Educopedia* – дигитална платформа за преподаване и учене, където всеки учител има творческата свобода да създаде свои учебни материали и да ги адаптира към нуждите на учениците си. Също така програмата *School of Tomorrow*, която е насочена към намаляването на броя отпаднали деца. Шест са нейните основополагащи принципа:

1. Динамичен метод на учене чрез правене и преживяване, който води до повишаване на ангажираността на учениците.
2. Програма за иновативно преподаване и изучаване на точни и природни науки чрез обучение на учители и оборудване на лаборатории във всяка класна стая за провеждането на научни експерименти.
3. Включване на общността.
4. Здравна програма, насочена към деца и младежи, с фокус върху превенцията и грижата за здравето и насърчаване за здравословен начин на живот.
5. Осигуряване на допълнителна подкрепа за изоставачи ученици чрез удължаване на учебното време и въвеждане на допълнителни часове за обучение според нуждите на децата, с цел премахване на пропастта в образователните им постижения.
6. Целодневна организация на обучението.

Друга интересна инициатива е *Gente* – експериментално училище за нови образователни технологии, където ученето е сведено до индивидуалните нужди на ученика. Учителят става ментор на децата и ръководи тяхното развитие. Учениците и преподавателят използват *Educopedia*, за да развиват уменията и компетенциите си, а смартфоните и таблетите стават част от учебната и преподавателската дейност.

По традиция след една година конференцията се повтаря, за да се осмисли постигнатото и да се обсъдят належащите предизвикателства, които изискват споделени приоритетни решения.

Венера Димитрова